

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ A Causal Relationship Model of Factors Affecting Student Life Skills in Schools under the Offices of Primary Education Service Areas In the Northeast of Thailand

อรอนงค์ แสนคำ¹ ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร² วาโร เฟ่งสวัสดิ์³ และ วลนิกา ฉลากบาง⁴
On-anong Saenkhum,¹ Sakthai Surakitbowon,² Waro Phengsawat³
and Wannika Chalakbang⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียน 2) ตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ การวิจัยระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการศึกษาโรงเรียนดีเด่น ระยะที่ 2 การตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูแนะแนว และครูประจำชั้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 426 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู บรรยากาศในชั้นเรียน อัตมโนทัศน์ของนักเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่วนทักษะชีวิตนักเรียนประกอบด้วย ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง การคิดการตัดสินใจและแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อัตมโนทัศน์ของนักเรียน มีอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ บรรยากาศในชั้นเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนตามลำดับ บรรยากาศในชั้นเรียนมีอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ อัตมโนทัศน์ของนักเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดู โดยปัจจัยที่ข้างต้นสามารถร่วมกันอธิบายทักษะชีวิตนักเรียนได้ร้อยละ 79

คำสำคัญ : รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ; ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียน ; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, Doctoral Student in Education Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

^{2,3} รองศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, Associate Professor, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, Assistant Professor, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

ABSTRACT

The objectives of this study were: 1) to develop a causal relationship model of factors influencing student life skills, and 2) to verify the causal relationship model of factors influencing student life skills in schools under the Offices of Primary Education Service Areas in the Northeast of Thailand with the empirical data. The study was divided into 2 phases. The first phase was determining the conceptual framework of research, consisting of analyzing documents and related research, interviewing experts and studying the outstanding schools. The second phase was examining the research hypotheses. Data were collected using a rating scale questionnaire. Samples were school administrators, guidance teachers, and classroom teachers in schools under the Offices of Primary Education Service Areas in the Northeast of Thailand, totaling 426 people. Data analysis was done using statistics of frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient and the LISREL software in analysis of confirmatory factors and examination of goodness-of-fit between the hypothesized model and the empirical data.

The findings were as follows: 1) the causal relationship model of factors influencing student life skills in schools under the Offices of Primary Education Service Areas in the Northeast of Thailand comprised the influence of friends group, parenting, classroom atmosphere, students' self-concepts, and achievement motivation. As for the student life skills, they consisted of awareness and self-esteem, decision making and problem solving, management of emotion and stress, and creating good relationships with others; 2) the developed model had consistency with the empirical data. Students' self-concepts had the highest direct influence on student life skills, followed by atmosphere in classroom, students' achievement motivation, influence of friends group. Atmosphere in classroom had the highest influence on student life skills, followed by students' self-concepts, achievement motivation, influence of friends group, and parenting. The above factors could jointly explain 79 percent of student life skills.

Keywords : Causal Relationship Model ; Factors Influencing Student Life Skills ; The Northeast

บทนำ

สังคมปัจจุบันเป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยีการสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม การหล่อหลอมความคิดและความเชื่อของกลุ่มคน บุคคลในสังคมจะต้องตั้งรับและการมีวิถีชีวิตยุคใหม่อย่างมีวิจารณญาณจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมาก ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียนทั้งการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างมากและปัญหาความรุนแรงปรากฏในหมู่เด็กและเยาวชนแม้วัยใส ตั้งครรภ์ในวัยเรียน ปัญหายังไม่ลดลงติดอันดับ 2 ของโลก ยาเสพติดกลับมาแพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียนมากขึ้น เด็กเรียนรู้แท็บเล็ต เล่นเกม การดูหนังได้คล่องแคล่วว่องไว อยู่กับสังคมก้มหน้าขาดระเบียบวินัยอย่างรุนแรง เด็กเรียนรู้ไม่มีความสุข (มติชนออนไลน์, 2560) ฯลฯ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็นคนที่ไม่ประสบ

ความสำเร็จในชีวิต ครูจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันให้รอดพ้นจากการครอบงำความคิดของสื่อเทคโนโลยี และตั้งรับต่อการก้าวรุกรังทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

ทักษะชีวิต เป็นทักษะที่ช่วยให้เยาวชนมีความสามารถในการปรับตัวและมีพฤติกรรมเชิงบวกที่ช่วยให้ตอบสนองความต้องการและความท้าทายของชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับนักเรียนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญมาก (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ และสุวรรณา เรืองกาญจนเศรษฐ์, 2553) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ต้องการให้นักเรียนสามารถคิด แก้ไขปัญหาตามระดับช่วงวัย มีทักษะชีวิตซึ่งจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังทั้งจากครอบครัวและครู ในการสั่งสอนให้นักเรียนคิดและแก้ไขปัญหาที่เผชิญหน้าอยู่ในทุกช่วงวัย หากนักเรียนได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก เชื่อว่าจะสามารถออกไปเผชิญชีวิตเป็นอนาคตของชาติ และสามารถนำเอาทักษะการคิด

วิเคราะห์ การแก้ไขปัญหาไปช่วยเหลือตัวเองและสังคมได้เป็นอย่างดี บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อทักษะชีวิต (Roger, 1969) เช่นเดียวกันกับการที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตได้ต้องมีความสามารถในการรับรู้ตนเองหรือมีอัตมโนทัศน์สูง (Bandura, 1986)

ด้วยสาเหตุและผลกระทบข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัย 5 ด้าน คือ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู บรรยากาศในชั้นเรียน อัตมโนทัศน์ของนักเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย ทักษะด้านตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะด้านการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหา ทักษะด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด ทักษะด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่นโดยศึกษา รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียนในโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์

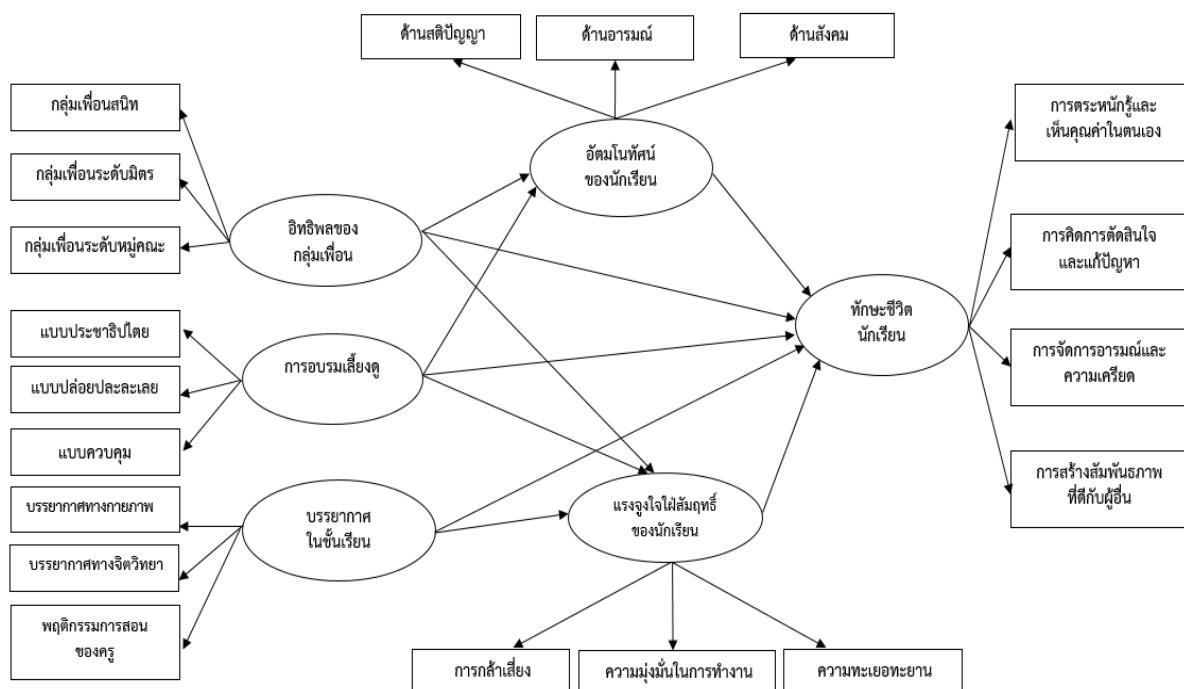
สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดู ปัจจัยบรรยากาศในชั้นเรียน มีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อทักษะชีวิตนักเรียน และปัจจัยอัตมโนทัศน์ของนักเรียน และปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิตนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการด้านการศึกษา Maxwell (1981) Bellanca & Brandt (2010) กระบวนการศึกษา (2551) เป็นต้น รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผลจากการศึกษาโรงเรียนดีเด่น มาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยโมเดลสมมติฐาน รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย

1) การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างโมเดลสมการโครงสร้างที่เป็นโมเดลสมมติฐาน 2) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน 3) การศึกษาโรงเรียนดีเด่น ที่มีผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับดีเยี่ยม โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูแนะแนวและครูประจำชั้น การวิจัยในระยะนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์เนื้อหา และปรับร่างโมเดลสมมติฐาน ผลที่ได้จะเป็นโมเดลสมมติฐาน ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

ระยะที่ 2 ตรวจสอบสมมติฐานการวิจัย ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2558 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11,605 คน ครูผู้สอน จำนวน 133,364 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 144,969 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูแนะแนว และครูประจำชั้น ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 426 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนดีเด่น เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโครงสร้างของเนื้อหาที่จะสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียนซึ่งประกอบด้วย คุณลักษณะทั่วไป ปัจจัยอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดู ปัจจัยบรรยากาศในชั้นเรียน ปัจจัยอัตมโนทัศน์ของนักเรียน ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน และทักษะชีวิตนักเรียนในปัจจุบัน

ระยะที่ 2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งออกเป็น 6 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิตนักเรียน ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู ตอนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียน ตอนที่ 5 สอบถามเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ของนักเรียน ตอนที่ 6 สอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน ซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการด้านการบริหาร

การศึกษา 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน นักวิชาการด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา 2 คน แล้วนำไปทดลอง (Tryout) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.27- 0.86 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีประสบการณ์สอนด้านจิตวิทยา 2 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2 คน ผู้บริหารโรงเรียนวิทยฐานะชำนาญการระดับปริญญาเอก 1 คน ผู้บริหารโรงเรียนวิทยฐานะชำนาญการเชี่ยวชาญ 1 คน ครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ 3 คน และการศึกษาโรงเรียนดีเด่น จำนวน 1 โรงเรียน ระหว่างวันที่ 7-28 ธันวาคม 2558

ระยะที่ 2 ส่งแบบสอบถามเก็บข้อมูลโดยการส่งทางไปรษณีย์ ระหว่างวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2559 ถึง 30 มิถุนายน 2559 แบบสอบถามได้รับกลับคืน จำนวน 426 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ระยะที่ 2 ศึกษาคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน อธิบายสภาพทั่วไปของตัวแปร และตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุจากทฤษฎีที่ได้ศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์และศึกษาขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัยที่นำมาศึกษาต่อโดยใช้สถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM)

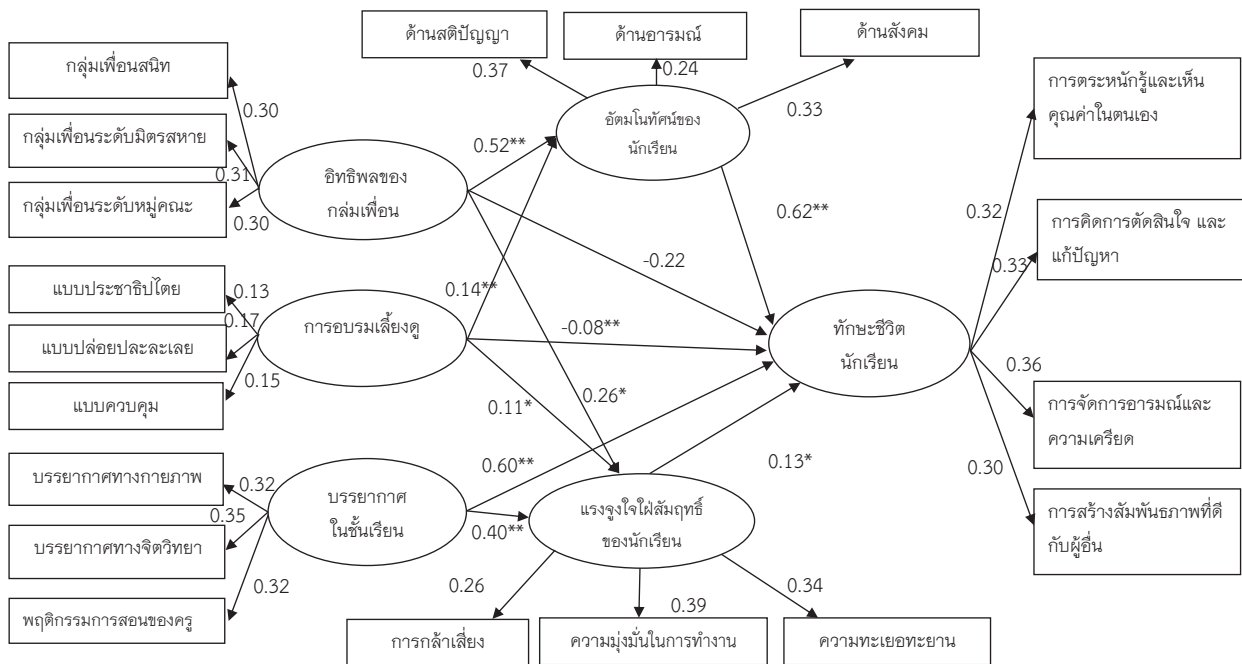
สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียนประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก 3 ตัวแปร คือ 1) อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน 2) การอบรมเลี้ยงดู 3) บรรยากาศในชั้นเรียน ตัวแปรแฝงภายใน 2 ตัวแปร 1) อัตมโนทัศน์ของนักเรียน และ 2) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน ทักษะชีวิตนักเรียน ประกอบด้วย ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง การคิดการตัดสินใจและแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่ารูปแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าสถิติ วัดความกลมกลืนของรูปแบบ คือค่าไคสแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 18.85 ที่องศาอิสระ

(df) เท่ากับ 44 ค่าความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ .99 มีแสดงว่ารูปแบบมีความสอดคล้องกันสนิท ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 0.42 ค่า RMSEA = 0.00 ค่า GFI = 1.00 ค่า AGFI = 0.98 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียน

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร

2.1 ตัวแปรแฝงภายนอก

1) FRI แทน ปัจจัยอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ FRI1 แทน กลุ่มเพื่อนสนิท FRI2 แทน กลุ่มเพื่อนระดับมิตรสหาย FRI3 แทน กลุ่มเพื่อนระดับหมู่คณะ

2) CAR แทน ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดู มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ CAR4 แทน แบบประชาธิปไตย CAR5 แทน แบบปล่อยปละละเลย CAR6 แทน แบบควบคุม

3) ENV แทน องค์ประกอบบรรยากาศในชั้นเรียน มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ ENV7 แทน บรรยากาศทางกายภาพ ENV8 แทน บรรยากาศทางจิตวิทยา ENV9 แทน พฤติกรรมการสอนของครู

2.2 ตัวแปรแฝงภายใน

1) CON แทน องค์ประกอบอัตมโนทัศน์ของนักเรียน มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ CON1 แทน ด้านสติปัญญา CON2 แทน ด้านอารมณ์ CON3 แทน ด้านสังคม

2) MOT แทน องค์ประกอบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ MOT4 แทน

การกล้าเสี่ยง MOT5 แทน ความมุ่งมั่นในการทำงาน MOT6 แทน ความทะเยอทะยาน

3) SKI แทน องค์ประกอบทักษะชีวิตนักเรียน มีตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ SKI7 แทน ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง SKI8 แทน การคิดการตัดสินใจและแก้ปัญหา SKI9 แทน การจัดการอารมณ์และความเครียด SKI10 แทน การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

การตรวจสอบค่าอิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) อิทธิพลรวม (TE) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตนักเรียนสูงสุด ได้แก่ บรรยากาศในชั้นเรียนมีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.05 ซึ่งส่งผลให้มีอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.65 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ อัตมโนทัศน์ของนักเรียน มีอิทธิพลทางตรงอย่างเดียวเท่ากับ 0.62 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลทางตรงอย่างเดียวเท่ากับ 0.13 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปัจจัยข้างต้นสามารถร่วมกันอธิบายทักษะชีวิตนักเรียนได้ร้อยละ 79 ผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต

ทักษะชีวิต นักเรียน	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรต้น														
			อิทธิพลกลุ่มเพื่อน			การอบรมเลี้ยงดู			บรรยากาศในชั้นเรียน			อัธมโนทัศน์ของนักเรียน			แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์		
			γ	SE	t	γ	SE	t	γ	SE	t	β	SE	t	β	SE	t
	0.74	DE	-0.22	.09	-2.32*	-0.08	.07	-2.67**	0.60	0.09	6.40**	0.62	0.10	6.22**	0.13	0.06	2.21*
		IE	0.35	0.07	5.28**	0.10	0.04	2.63**	0.05	0.03	1.65	-	-	-	-	-	-
		TE	0.13	0.07	1.86	-0.18	0.05	-1.40	0.65	0.09	7.10**	0.62	0.10	6.22**	0.13	0.06	2.21*
ค่าสถิติ Chi-square = 18.85, df= 44, p-value =0.99, χ^2/df = 0.43, RMSEA = 0.00, GFI = 1, AGFI = 0.98, Largest Standardized Residual = 1.93																	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียน ประกอบด้วย อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การอบรมเลี้ยงดู บรรยากาศในชั้นเรียน อัฒโนทัศน์ของนักเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน มีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อทักษะชีวิตนักเรียน สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ผู้วิจัยขออภิปรายผลดังนี้

1.1 อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลทางตรงในทิศทางลบแต่มีอิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมในทิศทางบวกต่อทักษะชีวิตนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญที่วัยรุ่นทุกคนต้องมี มีความต้องการเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อนสูง เพื่อนเป็นทั้งกำลังใจ รู้ใจเข้าใจปัญหา เป็นแหล่งเสริมพลังในการเจรจากับพ่อแม่และครู และส่งเสริมให้เกิดการแยกตัวจากพ่อแม่ได้ชัดเจนขึ้น วัยรุ่นจะหลงใหลเชิดชูคนดี คนเก่งในสังคม ดารานักร้องเป็นแบบอย่าง และมีการเลียนแบบกันในกลุ่มเพื่อน ไม่ว่าจะการแต่งกาย ทรงผม เพลงดนตรี หรือภาษา เฉพาะกลุ่มราวกับว่าสังคมเพื่อนเป็นเหมือนห้องทดลองให้วัยรุ่นได้ใช้ทดสอบว่า สิ่งต่าง ๆ นั้นมีสิ่งใดที่เหมาะสมเข้ากับตนและสังคมยอมรับบ้าง (ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย, 2548) สอดคล้องกับ Claire & Solveig (2013) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของเพื่อน ในกิจกรรมการออกกำลังกายของเด็ก พบว่า อิทธิพลของมิตรภาพในวัยเด็กสามารถช่วยส่งเสริมนิสัยการมีสุขภาพดีตลอดชีวิตได้

1.2 การอบรมเลี้ยงดู มีอิทธิพลทางตรงในทิศทางลบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพ่อแม่ที่ให้ความรักลูกมากเกินไป มักตามใจลูกทุกอย่าง ไม่มีเวลาอบรม สั่งสอน หรืออาจอบรมสั่งสอนไม่ถูกต้อง ส่งผลให้เด็กไม่รู้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด และสิ่งใดไม่ควรเนื่องจากพ่อแม่ตามใจ ผลของการเลี้ยงดูแบบนี้จะเป็นผลเสีย เมื่อลูกเข้าสู่สังคมนอกบ้าน อันนำไปสู่สาเหตุการเกิดปัญหาอื่นตามมา วราภรณ์

ตระกูลสฤณี (2552) สมศรี ประเสริฐวงศ์ (2541) กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบปล่อยตามใจว่า บุตรจะมีความรู้สึกรู้ว่าตนเองขาดความรักความอบอุ่น ไม่มีโอกาสเรียนรู้ ขาดความมีระเบียบวินัย ขาดความกระตือรือร้น การอยู่ในสังคมลำบาก เช่นเดียวกับแบบที่พ่อแม่บังคับหรือพ่อแม่เจ้าระเบียบ พ่อแม่มีอำนาจสิทธิเด็ดขาดในการเลี้ยงดูบุตร เป็นผู้ตั้งเกณฑ์ทุกอย่าง บุตรเป็นผู้ปฏิบัติตาม บุตรไม่มีความอบอุ่นปลอดภัยขาดความคิดริเริ่ม ไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง การดำรงชีวิต หรือการพัฒนาการต่างๆ ก็ไม่พัฒนาเท่าที่ควร ต่อไปอนาคตก็เป็นผู้ที่คอยพึ่งคนอื่นตลอดไป ปรับตัวเข้ากับสังคมยาก ซึ่งสอดคล้องกับ Emily & Ronald (2016) ได้ศึกษาเรื่องการแทรกแซง เพื่อรับมือกับการเลี้ยงดูและการใช้สารเสพติด: การพิจารณาแนวคิดและระเบียบวิธี พบว่าการเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับการลดการใช้สารเสพติด

1.3 บรรยากาศในชั้นเรียน มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมในทิศทางบวกมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดี หากอยู่ในสภาพการณ์ที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ การจัดบรรยากาศการเรียนที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูใช้วิธีการสอนแบบชี้แนะและทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเป็นสำคัญ (ทิศนา ขัมมณี, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิชัย ผ่านสุวรรณ (2559) ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณภาพครูที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 พบว่า ปัจจัยคุณภาพของครูส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนในช่วงต้นศตวรรษที่ 21

1.4 อัฒโนทัศน์ของนักเรียน มีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอัฒโนทัศน์เป็นความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติที่บุคคลมีต่อตนเอง ซึ่งพัฒนาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม จะเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยวุฒิภาวะ

และการเรียนรู้ อันเกิดจากประสบการณ์ที่บุคคลตอบสนองความต้องการนั่นเอง (ลักขณา สิริวัฒน์, 2549) รังสรรค์ โฉมยา (2552) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ เป็นผลรวมทั้งหมดของคุณลักษณะประจำตัวของบุคคล ได้แก่ ความสามารถ ค่านิยม เจตคติ ที่บุคคลเชื่อว่าเป็นสิ่งอธิบายตัวเขาว่าเป็นอย่างไร เปรียบเสมือนเงาในกระจกที่สะท้อนให้บุคคลได้เห็นตนเอง รู้จักตนเอง หากบุคคลมีมโนภาพแห่งตนในทางที่ดี จะทำให้ความนับถือตนเอง ภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Kabeer & Mona (2016) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ของนักเรียนกับผลการปฏิบัติงานของนักเรียนในวัยเรียน พบว่า อัตมโนทัศน์และผลในการปฏิบัติงานของนักเรียนในวัยเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.5 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิตนักเรียนในทางบวก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นความปรารถนาของบุคคลหรือ เป็นแรงขับภายในบุคคลที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ (McClelland, 1953) สอดคล้องกับ ภรณ์ชญา อรรถาเวช (2556) พบว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจในการเรียน ในระดับสูง ทำให้ความสามารถทางภาษาอังกฤษหลังจากที่เรียน โดยเฉลี่ยมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน และสมพงษ์ จิตระดับ (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะระบบที่ปรึกษาให้สภาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย พบว่า ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะคือ แรงจูงใจ

2. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียน ปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายทักษะชีวิตนักเรียนได้ร้อยละ 79 แสดงว่า ตัวแปรทุกตัวแปรสามารถทำนายทักษะชีวิตนักเรียนได้สูง ทั้งนี้เพราะรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียนที่พัฒนาขึ้นได้มาจากการสังเคราะห์หลักการ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาโรงเรียนดีเด่นเมื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงที่พัฒนาขึ้นพบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดังที่ สุทธิชัย ผ่านสุวรรณ (2559) ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณภาพครูที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 พบว่า ปัจจัยคุณภาพของครูส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนในช่วงต้นศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศในชั้นเรียนมีอิทธิพลรวมต่อทักษะชีวิตนักเรียนมากที่สุด ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบรรยากาศในชั้นเรียน เช่น ห้องเรียนสะอาด แสงสว่างเพียงพอ ไม่มีกลิ่นและเสียงรบกวน ครูมีการเตรียมการสอน มีอุปกรณ์สื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียน และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เข้าใจความสำคัญของปัจจัยที่พบ โดยการให้โรงเรียนเข้าร่วมโครงการต่างๆ เช่น โครงการห้องเรียนสีขาว โครงการเพื่อนที่ปรึกษา เป็นต้น และติดตามการดำเนินโครงการอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำตัวแปรอื่นๆ นอกเหนือจาก ตัวแปรในงานวิจัยนี้ ที่อาจเกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตนักเรียนมาศึกษาวิจัยในลักษณะนี้ด้วย เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การปรับตัว เป็นต้น

2. ควรพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียนในหน่วยงานการศึกษาประถมศึกษา ในภาคอื่น เช่น ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อที่จะได้องค์ความรู้ในภาพรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตนักเรียน และเป็นข้อมูลในภาพรวมระดับประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2554). *แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย. (2548). *คู่มือการเลี้ยงลูก*. สืบค้นเมื่อ กันยายน 2560, จาก https://www.rcpsych.org/cap/book04_4.php.
- ทิตนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ภรณชนา อรรถาเวช. (2556). *การพัฒนารายวิชาที่เสริมภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภาษาและแรงจูงใจของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มติชนออนไลน์. (2560). *เด็กไทยวันนี้ นักวิชาการจู่ๆ แฉสถานการณ์เด็กไทยมีปัจจัยเสี่ยง ความรุนแรง แม่วัยใส ยาเสพติด*. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม 2566, จาก <https://www.matichon.co.th/news/418603>.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ และ สุวรรณ เรืองกาญจนเศรษฐ์. (2553). *ทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.).
- รังสรรค์ โฉมยา. (2552). *รวมศัพท์ที่สำคัญทางจิตวิทยา*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ลักขณา สิริวัฒน์. (2549). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2552). *จิตวิทยาการปรับตัว*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ส่งเสริมวิชาการ.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2556). *รายงานการวิจัย โครงการพัฒนาสมรรถนะระบบที่ปรึกษาให้สภาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม 2566, จาก http://dcy.go.th/webnew/upload/download/file_th_20152411004218_1.pdf.
- สมศรี ประเสริฐวงศ์. (2541). *การอบรมและเลี้ยงดูเด็ก*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *แนวทางการจัดค่ายเสริมสร้างทักษะชีวิต : ปัญหาหยุดยั้งด้วยพลังเด็กและเยาวชน*. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม 2559, จาก <http://promote.nma6.go.th/wp-content/uploads/2016/05/skills-camp.pdf>
- สุทธิชัย ผ่านสุวรรณ. (2559, กันยายน - ธันวาคม). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณภาพครูที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของนักเรียนในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 6(3) 67-74.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.
- Bellanca, J., & Brandt, R. (2010). *21st century skills : Rethinking how students learn*, Bloomington, United State of America, Solution Tree Press.
- Claire, C., & Solveig, A. (2013). Influence of friends on children's physical activity. *American Public Health Association . American Journal of public health*, 103(7): e23-e38.
- Emily, N. & Ronald, J. (2016). Interventions to address parenting and parental substance abuse: Conceptual and methodological considerations. *Journal of HHS Public Access*, 39: 71-82.
- Kabeer, S., & Mona El-Nady, T. (2016). Relationship between academic self-concept and students' performance among school age children. *American Journal of Nursing Science*, 5(6): 295-302.
- Maxwell, R. (1981). *Life after school: A social skills curriculum*. New York : Pregamon International Library.
- McClelland, D. C. (1953). *The achievement motive*. New York : Appletion Century Crofts.Inc.
- Roger, D. (1969). *Issue in adolescent psychology*. New York : Mcredith Cooperation.

Translated Thai References

- Child and Adolescent Psychiatric Society of Thailand. (2005). *Guide to Raising Children*. Retrieved September 2017, from https://www.rcpsycht.org/cap/book04_4.php. [in Thai]
- Chomya, R. (2009). *A glossary of psychological terminology*. Mahasarakham : Mahasarakham University Press. [in Thai]
- Jidradap, S. (2013). *Research Report: The Competency Development Project of Advisory System for Children and Youth Council in Thailand*. Retrieved in August 2017, from http://dcy.go.webnew/upload/download/file_th_20152411004218_1.pdf. [in Thai]
- Khammani, T. (2010). *Teaching science: Knowledge for effective learning process management*. Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. [in Thai]
- Matichon Online. (2017). *Thai Children Today: Chulalongkorn University Academician Revealing Thai Children Situations Have Risky Factors of Violence, Young Mother, and Drug Addiction*. Retrieved August 2017, from <https://www.matichon.co.th/news/418603>. [in Thai]
- Ministry of Education. (2009). *The Basic Education Core Curriculum in B.E. 2551(2008)*. Bangkok : Printing House of the Agricultural Co-operative Federation of Thailand, Ltd. [in Thai]
- Ministry of Education. (2011). *Guidelines for development of life skills: Integration of teaching and learning among the 8 groups of learning substances, the Basic Education Core Curriculum in B.E. 2551*. Bangkok : Printing House of the Agricultural Cooperative Federation of Thailand. [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2015). *Guidelines for Organizing a Life Skills Training Camp: The Problems Can Be Stopped with the Power of Children and Youth*. Retrieved August 2017, from <http://promote.nma6.go.th/wp-content/uploads/2016/05/skills-camp.pdf>. [in Thai]
- Phansuwan, S. (2016). A causal relationship model of the teacher quality factors that affect characteristics of the early 21st century students. *Nakhon Phanom University Journal*, 6(3): 67-74. [in Thai]
- Prasertvong, S. (1998). *Training and nurturing*. Bangkok : Ramkhamhaeng University Press. [in Thai]
- Siriwat, L. (2006). *Psychology in everyday life*. Bangkok : Odeon Store. [in Thai]
- Srisa-aad, B. (2011). *Introduction to research* (10th Ed.). Bangkok : Suwiriyasan Publisher. [in Thai]
- Trakoolsarid, V. (2009). *Adaptive Psychology* (4th Ed.). Bangkok : Academic Promotion. [in Thai]
- Utthaweit, P. (2013). *Development of a remedial English course using multimedia to enhance English proficiency and motivation of students at Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi* (Unpublished doctoral dissertation). Silpakorn University, Bangkok, Thailand. [in Thai]
- Wongphiromsan, Y. & Rueangkanchanaset, S. (2010). *Life skills*. Bangkok : Thai Health Promotion Foundation. [in Thai]